

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Adoratione Eucharistiæ

Boileau, Jacques

Viennæ, 1743

Cap. IV. Explicatur sententia S. Basilii Magni de ostensione Eucharistiæ, & S. Germani Constantinopolitani. Objectio assumpta ex novitate ostensionis Hostiæ inter solennia Missarum, diluitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49201](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49201)

obrem plerique Scriptores Ecclesiastici, qui res antiquas accurate scire student, rotunde fatentur, ejusmodi ostensionem ad recordationem elationis crucis Christi apud Græcos peractam & institutam fuisse, & in Ecclesiam Latinam non nisi inclinato tempore ad cultum & adorationem translata fuisse. Quæ cum ita sint, Dalæum perperam laborasse satis intelligimus, ut comprobaret ejusmodi Eucharistiæ ostensionem olim fuisse ad recordationem elationis crucis Christi stabilitam. Id enim ante eum doctissimus Hugo Menardus, Ordinis S. Benedicti, Congregationis S. Mauri Monachus, invictissime præstiterat, in suis ad Sacramentale S. Gregorii Notis. Sed utcumque res sit ejusmodi, prorsus nihil attinet ad probandum, Græcos aut Latinos Eucharistiæ adorationem neutiquam exhibuisse: quippe hujusce veritatis allata priori libro argumenta adeo nota sunt & perspicua, ut nullis argumentis negativis infirmari, nullis mæandris ac effugiis declinari possint.

II. Interea tamen Scriptores Catholicos, qui antiquitatem hujus ostensionis seu elationis Hostiæ adversus Calvinianos tuendam receperunt, ut adorationi extrinsecus peractæ patrocinentur, duos Patrum Græcorum locos proferunt, quibus se hæreticæ vulpes extricare non possunt. Primus exscribitur ex S. Basilio Magno, Cæsareæ in Cappadocia Archi-Episcopo; lib. de Spiritu sancto cap. 27. pag. 210. tom. II. edit. Paris. MDCXVIII. quo ut ostendat non opus esse omnia dogmata in Scripturis conceptis verbis expressa reperiri, hoc exemplum profert veritati quam defendimus valde conducibile: *Τὰ τῆς ὀπιλήσεως ῥήματα ὅτι τῆ ἀναδείξει τῶ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, ἢ τῶ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἀγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; Invocationis verba in ostensione panis Eucharistia, & poculi benedictionis, quis Sanctorum scripto nobis reliquit? Ejusmodi verborum vi percussus Minister, ὅτι τῆ ἀναδείξει τῶ ἄρτου, quæ ostensionem Hostiæ aperta testificatione significant, contendit, Bellarminum impe-*

impe-

imperite ac pene pueriliter errasse, postposita versione Latina Erasmi, qui hæc verba: *Ἰν τῇ ἀναδείξει τῆς ἄρτης*, dum conficitur panis, non, in ostensione panis, de Græcis Latine traduxit: & insuper defendit, omnes Doctos ex hac voce *ἀναδείξει*, confectionem, non, ostensionem, intelligere.

III. Non desunt apud Veteres exempla, ex quibus intelligimus confici Sacramentum corporis, & corpus Christi: ejusmodi enim locutio trita est apud S. Augustinum, S. Hieronymum, S. Ambrosium, & Tertullianum. Sed inventum difficiliorem habent ea quibus dicitur *confici panis Eucharistiæ*: & fortasse præter S. Justinum Martyrem in Dialogo cum Tryphone Judæo, nullus Græcorum dixit: *ἄρτον ποιῆσαι*, panem facere, ad significandum consecrare. Sed postpositis ejusmodi submorosæ critices lasciviis, contendo verbum *ἀναδείξω*, proprio & nativo sensu semper significare, ostendo, manifesto, exhibeo, nec ad alium sensum nisi figurate extendi. Verbi gratia, hæc verba

I

S. Chry-

S. Chrysoſtomi in Oratione de S. Stephano Proto-Martyre, mentione facta Josephi, μετὰ τὴν δουλείαν κύριου ἢ σοφὸς ἀνεδείχθη, *Post servitutem dominus & sapiens visus fuit, vel apparuit, possent verbo non reddito verbo, verti, factus est: quemadmodum cum ait in 1. ad Corinth. Homil. xxiv. pag. 538. πλείονα ἀπιδειξώμεθα τὴν εὐλάβειαν, Gentianus Hervetus doctissimus Canonicus Remensis traduxit, *Majorem reverentiam ostendamus; quæ possent verti, faciamus, pro, ostendamus. Similiter eodem Sermone: ὁ Ἰακώβ δώδεκα πατριαρχῶν πατὴρ ἀνεδείχθη, Jacob duodecim Patriarcharum pater apparuit; possent non absurde verti, factus est, pro, apparuit. Sic apud ipsum Basilium, Homilia xiv. in ebrietatem & luxum, pag. 490. lit. D. οἷς μὲν γὰρ ἀνὰ χυσοῦν τὰ αἵματα ἐμποίησας πρὸς τὴν ἀπιδείξαν ἐξανθήσῃ, Φαιδρὸς ἔῃδε ἔῃ γεγανωμένους αὐτοὺς ἀποδείκνυσιν. Eos enim, quibus sanguinem ad superficiem usque suffundit, vinum scilicet, letos & hilares animo exhibet; traduxit Interpretes, reddit: quamvis verbum ἀποδείκνυμι nunquam signi-**

EUCCHARISTIÆ. LIBER II. 131

significet, *reddo*. Hæc oratio Liturgiæ S. Basilii, ὅτι τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα, ἔεὐλογῆσαι αὐτὰ, ἔαγιασαι ἔαναδείξαι. sic verti debet: *In proposita dona hæc, & illa benedicas, sanctifices, atque ostendas*: quod enim hoc verbo ἀναδείξαι significat S. Basiliius, hoc isto, ἀναφανῶσαι explicant alii Patres, quod semper significat *ostendi & demonstrari*: uti patet apud S. Hippolytum Martyrem anno Christi ccxxx. de Consummatione mundi, ex quo perspectam habemus ostensionem & cultum corporis & sanguinis Domini. τὸ τίμιον σῶμα, ἢ αἷμα τῆς χειρὸς ἐν ταῖς ἡμέραις οὐκ ἀναφανήσε. *Honorandum corpus & sanguis Christi his diebus non ostendetur.*

Quamobrem Græci, S. Joannes Damascenus, S. Maximus Monachus, Anastasius Sinaita, hunc ritum κομφισμὸν, ὑψωσιν & ἀνύψωσιν, appellant; quæ voces ostensionem & elationem significant, S. Cyrillus Alexandrinus hac voce, ἀνάδξίς, significare voluit *apparitionem*, cum ait lib. VI. Glaphyrorum in Genesim, pag. 188. ἡ τῆς σωτηρίας ἀνάδξίς.

ὁξίς, ἢ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ μετὰ σαρκός, *Salva-*
toris nostri apparitio, quæ in mundo, & cum
carne. Et S. Gregorius Nazianzenus
 Orat. XLIII. pag. 699. εἰ ἢ τελευτᾷ ὁ
 ἀνθρώπος ἀνεδείχθη. Ἐταῦτα, χεῖρ Θεοῦ, καὶ εἰκό-
 νι τετιμημένῳ, Ἰουμασὸν ἰδέν. *Quod si postre-*
mus homo apparuit, idque, cum Dei manu
& imagine ornatus sit, mirum nihil est.
 Et si Abbas Billius, qui non semper li-
 teræ adhæret, traduxerit, *creatus est,*
pro, apparuit. Et Oratione XX. pag.
 319. lit. B. Διωγμὸς ἰω, καὶ διωγμῶν ὁ Φε-
 κωδέυτος, καὶ βαρύτερος· εἰδὸσι λέγω τῶν Μαξι-
 μίνων, ὅς πολλοῖς τοῖς ἐγγύθεν ἡγομῆτοισι ὀπιφύει,
 πάντας Φιλανθρώπους ἀπέδξεν. *Persecutio erat,*
& persecutionum atrocissima & gravissima;
Scientibus persecutionem Maximi dico, qui
multis antea existentibus adnatus, omnes
hominum amicos esse ostendit.

Hanc dicendi rationem SS. Patres
 acceperunt a Scriptoribus Novi Testa-
 menti: v. g. Lucæ cap. I. versu ulti-
 mo. καὶ ἰω ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξας
 αὐτὸς πρὸς τὸν Ἰσραήλ. *Et erat in desertis us-*
que in dies ostensionis suæ in Israël Et
 cap. IO, V, I. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεδξεν ὁ κύριος

ἢ ἐτέρος ἐβδόμηκοντα. Postea designavit Do-
 minus & alios septuaginta. Igitur pla-
 nissime constat, tempore S. Basilii fa-
 ctam fuisse ostensionem Eucharistiæ,
 & bene ac sapienter Bellarminum ver-
 tisse locum capitis 27. S. Basilii de
 Spiritu Sancto; & immerito Dallæum
 famam ejus traduxisse, & ei errorem
 puerilem, & hominis imperiti expro-
 brasse. Isaacus Casaubonus partium
 Protestantium Scriptor celebris, & qui
 intelligentia Linguæ Græcæ Dallæo
 longe præstitit, de hoc loco S. Basilii
 citato a Bellarmino lib. IV. de Sacra-
 mento Eucharistiæ cap. 14. non adeo
 intemperanter carpit; sed recogno-
 scit, & quidem ἀναδύνατον, non male posse
 exponi, ostendere, vel etiam attollendo
 ostendere: Exercit. XVI. ad Annales
 Baronii n. XXXIII. pag. 458. columna
 inter. edit. Genevensis anni MDCLV.
 secutus sententiam Rudolphi Hospi-
 niani, lib. V. Hist. Sacrament. cap. 7.
 pag. 406.

IV. Secundus locus assumitur ex
 S. Germano, Patriarcha Constantino-
 poli-

politano, qui sæculo VIII. scripsit, in Theoria mystica, tom. II. Biblioth. Patrum, pag. 163. lit. D. τὸ δὲ ὑψῶσαι τὸν ἱερέα τὸν θεῖον ἄετον, ἢ τύπον σωτηρίας ποιῆσαι ἐν τῷ αἵθερι μετὰ τῶν τιμῶν ἢ ζωοποιῶν ἄετον, τὸ αἰνίττεται. *Quod autem Sacerdos divinum panem attollit, & signum crucis ter facit in aëre cum venerando & vivificante pane, hoc significat. τὴν ἐν τῷ αἵθερι ὑψῶσιν, ἢ ἐν αὐτῷ θάνατον, ἢ αὐτῷ τὴν ἀνάστασιν. In cruce elationem, in ipsa mortem, & ipsam resurrectionem.* Contendit Dallæus, ex hac elatione & ostensione Hostiæ nullam intelligi posse adorationem. Sed non animadvertit, hunc panem appellari, τιμιον ἢ ζωοποιὸν ἄετον, honorandum & vivificum panem. Enimvero si assentiat^{ur} Dallæus de pane Eucharistiæ HONORANDO, non potest dissentire de eodem ADORANDO: quippe cum Christum Dominum in terris versantem cum Discipulis adorandum fuisse comprobaverit his verbis cap. 5. Evangelii S. Joannis, v. 23. libro II. de religioso Cultus objecto, cap. I. pag. 220, linea 29, ut jam observavimus lib. I, cap. 5. pag.

pag. 34. ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα· ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, ἔ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πεμφαντα αὐτόν. *Ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem: qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem qui misit illum.* Et quidem bene ac sapienter; ea enim voce *τιμῆ* usus est S. Paulus, ad significandam soli Deo debitam adorationem, Epist. I. ad Timotheum cap. I. v. 17. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀσφάπτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ θεῷ *τιμῆ* ἢ δόξα εἰς τῆς αἰῶνας τῶν αἰώνων. *Regi sæculorum immortalis, invisibili, soli sapienti Deo honor & gloria in sæcula sæculorum.* Quem secutus est S. Gregorius Nazianzenus, ut supra lib. I. cap. 5. ostendimus. Jam ergo non solum credibile, verumetiam probabile est, eo loci S. Germanum adorationem Eucharistiæ significare & testificari voluisse, ipsumque Dallæum inconsulto ac temere sic scripsisse, pag. 236. lib. II. de religiosi Cultus objecto: Hinc patet, quod Germanus, Patriarcha Constantinopolitanus, vir, ut notum est, octavi sæculi, ubi in rerum Ec-

„fiaticarum Theoroia ad hunc locum
 „venit, elevari quidem sacrum pa-
 „nem testatur; de adoratione nullum
 „verbum facit.

CAPUT V.

*Argutiolæ quædam Dallæi ex Aula
 majori Palatii Parisiensis, & Hi-
 storia Zelacristi Regis Æthiopum
 fratris, petitæ diluuntur: & alia
 argumenta adversus adorationem
 Eucharistice assumpta ex miracu-
 lis in gratiam adorationis, ut pu-
 tat, confictis, monumentis anti-
 quitatis Ecclesiasticæ certis & in-
 dubitatis solvuntur.*

I. **P**ostquam usum & consuetudinem
 Parisiis receptam tædiosa nar-
 ratione exaggeravit Dallæus, qua non
 solum in Aula majore, sed in omnibus
 angulis & mæandris Palatii Parisiensis,
 omnes homines circa horam undeci-
 mam matutinam, audito pulsu cam-
 panu-